

Weronika Kowalska

absolwentka Akademii Ekonomiczno-Humanistycznej w Warszawie

ORCID: 0009-0003-1588-0012

**PRAWNE ASPEKTY WYKORZYSTANIA TRANSLATORA
W POSTĘPOWANIU ADMINISTRACYJNYM,
KTÓREGO STRONĄ JEST CUDZOZIEMIEC****Wprowadzenie**

Wydarzenia z ostatnich lat pokazują, jak dynamicznym oraz nieregularnym zjawiskiem są ruchy migracyjne. Ich intensywność oraz docelowe kierunki uzależnione są od wielu czynników zewnętrznych. Warto zauważyć, że na przestrzeni lat Polska w „łańcuchu” ruchów migracyjnych zmieniła swoje położenie i z państwa tranzytowego stała się krajem docelowym. O powyższym świadczą m.in. dane statystyczne wskazujące na intensywny wzrost liczby przyjętych wniosków o udzielenie zezwolenia pobytowego (pobyt czasowy, pobyt stały, pobyt rezydenta długoterminowego UE) na terytorium Polski¹. Warto jednak mieć na uwadze fakt, że wzrastająca liczba cudzoziemców przybywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej poza pozytywnymi skutkami, takimi jak pozyskanie wykształconych i utalentowanych pracowników, niesie ze sobą negatywne skutki w postaci pobytów cudzoziemców na terytorium RP wbrew obowiązującym przepisom. Fakt poszerzającego się wciąż katalogu państw pochodzenia osób migrujących do Polski rodzi problem natury proceduralnej polegający na dostępności tłumacza posługującego się biegle danym językiem. Dlatego występowanie tego zjawiska wymaga ciągłego dostosowywania rozwiązań prawnych oraz technicznych pozwalających zachować płynność proceduralną.

W związku z tym należy zwrócić szczególną uwagę na postępowanie w sprawie zobowiązania cudzoziemca do powrotu², dające możliwość podjęcia realnych

---

¹ Zgodnie z danymi dostępnymi na stronie www.migracje.gov.pl na 24 lipca 2024 r. liczba przyjętych wniosków (pobyt czasowy, pobyt stały, pobyt rezydenta długoterminowego UE) wyglądała następująco: 2023 r. – 62 6703, 2022 r. – 542 455, 2021 r. – 405 190, 2020 r. – 283 419, 2019 r. – 253 977, 2018 r. – 228 561, 2017 r. – 197 324, 2016 r. – 153 832, 2015 r. – 120 211, 2014 r. – 72 618, 2013 r. – 57 985, 2012 r. – 61 140, 2011 r. – 45 815, 2010 r. – 47 072.

² Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, w tym m.in. treścią ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, każdy cudzoziemiec przebywający na terytorium RP musi spełniać

kroków w dziedzinie zarządzania szeroko rozumianą migracją. Z uwagi na często ograniczony czas przeprowadzenia niezbędnych czynności służbowych (w ciągu 48-godzinnego okresu zatrzymania cudzoziemca) przepisy prawa powinny zapewnić organowi realizującemu czynności rozwiązanie w sytuacji, gdy niemożliwe jest (z powodów niezależnych od organu prowadzącego postępowanie) zapewnienie tłumacza posługującego się biegle językiem zrozumiałym dla cudzoziemca.

W tym miejscu należy zauważyć, że obecnie żyjemy w dobie ciągłego rozwoju technologicznego oraz sztucznej inteligencji, które umożliwiają zastosowanie innowacyjnych rozwiązań. Za jedno z nich należy uznać tłumacza elektronicznego umożliwiającego bieżące tłumaczenie tekstu w nieograniczonej liczbie języków. Dlatego w kontekście dużej skali migrantów posługujących się rzadko znanymi językami rodzi się pytanie, czy wykorzystanie tłumacza elektronicznego w toku postępowania w sprawie zobowiązania do powrotu jest możliwe, czy nie naruszy praw strony postępowania oraz czy może zostać uznane za wiarygodne narzędzie mogące być wykorzystywane w toku prowadzonych czynności.

Celem niniejszego opracowania jest analiza obowiązujących przepisów prawa oraz utrwalonej linii orzeczniczej odnoszącej się do instytucji tłumacza oraz możliwości wykorzystania nowości technologicznych w postaci tłumacza elektronicznego w postępowaniu administracyjnym. Podjęte rozważania związane są bezpośrednio z postępem technologicznym, który w sposób pozytywny może wpłynąć na sprawność realizowanych czynności, co jest niezbędne dla zachowania płynności zarządzania migracjami na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Warto zatem przyrzeć się specyfice rozwiązań technologicznych oraz możliwości ich zastosowania w trakcie realizowanych postępowań w sprawie cudzoziemców.

Język polski jako język urzędowy postępowania

Na wstępie należy odwołać się do regulacji określających język postępowania administracyjnego (ze szczególnym uwzględnieniem postępowania w sprawie zobowiązania cudzoziemca do powrotu) oraz tego, jakie są prawa i obowiązki strony, która jest cudzoziemcem³, w tym postępowaniu.

Podstawowym, a jednocześnie najważniejszym przepisem jest art. 27 Konstytucji RP, który formułuje zasadę wyłączności języka polskiego jako języka

---

warunki wjazdu i pobytu na terytorium RP. Stan faktyczny weryfikowany jest przez właściwe organy wskutek przeprowadzenia kontroli legalności pobytu cudzoziemca przebywającego na terytorium RP. W przypadku ujawnienia naruszeń przepisów prawa pobytowego wobec cudzoziemca wszczynane jest postępowanie w sprawie zobowiązania go do powrotu. Tryb oraz zasady postępowania zostały określone w przepisach k.p.a.

³ Zgodnie z treścią art. 3 pkt 2 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach cudzoziemcem jest każdy, kto nie posiada obywatelstwa polskiego.

urzędowego⁴. Warto zaznaczyć, że regulacja ta w żaden sposób nie precyzuje podmiotów, które są zobowiązane do urzędowania w języku polskim, oraz nie wskazuje, na czym urzędowanie to ma polegać⁵.

Zakres stosowania języka polskiego jako języka urzędowego został uregulowany w art. 5 ustawy z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim⁶, nakładając obowiązek stosowania języka polskiego przez podmioty wykonujące zadania publiczne poprzez wskazanie, że „podmioty wykonujące zadania publiczne na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej dokonują wszelkich czynności urzędowych oraz składają oświadczenia woli w języku polskim, chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej”.

Z kolei treść art. 4 przywołanej ustawy zawiera katalog podmiotów zobowiązanych do stosowania języka polskiego jako języka urzędowego w celu realizacji swoich ustawowych zadań. Do grupy wymienionych organów należy zaliczyć także organy administracji publicznej w rozumieniu art. 5 § 2 pkt 3 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego⁷ (zarówno w znaczeniu ustrojowym, jak i funkcjonalnym)⁸. Mając na uwadze powyższe, „język urzędowy jest zatem językiem, w którym funkcjonują organy państwowe, w których wydawane są przepisy państwowe, które określa z punktu widzenia komunikacji międzyludzkiej życie publiczne. Przepis zatem wskazuje podmiotowe zastosowanie podmiotów, których językiem urzędowym jest język polski. Ustawodawca określił ten katalog niezwykle szeroko”⁹.

Analizując zakres zastosowania języka polskiego jako języka urzędowego, A. Wiltos zauważa: „Przepis [art. 4 ustawy z 1999 r. o języku polskim – przyp. W.K.] stanowi (...) nakaz stosowania języka urzędowego – języka polskiego – przy wykonywaniu przez organy władzy publicznej wszelkich czynności i aktów władczych w obrębie przyznanych im kompetencji”¹⁰. Podobne stanowisko prezentuje M. Trzebiatowski, którego zdaniem „nakaz stosowania języka polskiego odnosi się do wykonywania przez podmioty publiczne wszelkich czynności i innych aktów władczych w ramach wyznaczonych prawem kompetencji, w sprawach interesu publicznego, interesu społeczeństwa czy jednostki”¹¹.

⁴ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483 ze zm.).

⁵ W. Żukowski [w:] P. Mostowik, W. Żukowski, *Ustawa o języku polskim. Komentarz*, Warszawa 2001, art. 4.

⁶ Ustawa z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim (Dz.U. 2021, poz. 672 ze zm.), dalej: u.j.p.

⁷ Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. 2024, poz. 572), dalej: k.p.a.

⁸ G. Łaszczycza, *Zasada języka urzędowego akt sprawy. Skutki włączenia do akt sprawy „materiałów” w języku obcym* [w:] *Akta sprawy w ogólnym postępowaniu administracyjnym*, Warszawa 2014.

⁹ P. Czarniecki [w:] *Ustawa o języku polskim. Komentarz*, Warszawa 2014, art. 4.

¹⁰ A. Wiltos, *Język polski jako język urzędowy Rzeczypospolitej Polskiej i Unii Europejskiej*, „Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego” 2014, nr 5, s. 78–90.

¹¹ M. Trzebiatowski, *Zasada wykonywania czynności urzędowych w języku polskim*, „Przeгляд Legislacyjny” 2011, nr 1, s. 68–100.

„Jednocześnie z treści art. 4 oraz 5 ustawy z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim, jak również określenia czynności urzędowych przyjętych przez Trybunał Konstytucyjny, wynika obowiązek prowadzenia wszelkich czynności procesowych w języku polskim, w związku z czym pisma strony muszą być sporządzone w języku polskim”¹².

Tak przedstawiony stan prawny wskazuje na obowiązek posługiwania się przez organ językiem urzędowym. Oznacza to, że podjęte czynności oraz sporządzona dokumentacja powinny zostać przeprowadzone w języku polskim.

Tryb i zasady postępowania administracyjnego zostały uregulowane w przepisach k.p.a., które wprost do języka obcego (w części dotyczącej postępowania) odnoszą się jedynie w art. 69 § 2 dotyczącym protokołu przesłuchania¹³.

Analizując jednak powyższą tematykę, należy zwrócić szczególną uwagę na fakt, że obowiązek używania języka polskiego, wynikający z treści przepisów ustawy o języku polskim, nie jest równoznaczny z niedopuszczalnością podania lub pisma sporządzonego w języku obcym, bowiem ustawodawca w art. 63 k.p.a. umieścił żądania co do formy, zawartych informacji oraz trybu wnoszonych podań¹⁴, które następnie są weryfikowane przez właściwy organ. W tym miejscu należy zauważyć, że złożone podanie sporządzone w języku obcym zgodnie z treścią art. 64 § 2 k.p.a. „nie spełnia innych wymagań ustalonych w przepisach prawa”, tj. nie realizuje obowiązku określonego w art. 5 ust. 2 u.j.p. W przypadku wystąpienia tego typu sytuacji organ administracji publicznej zobowiązany jest do wezwania wnoszącego podanie do usunięcia braków formalnych w terminie 7 dni wraz z informacją, że nieusunięcie tych braków spowoduje pozostawienie podania bez rozpoznania¹⁵.

Z punktu widzenia postępowania dowodowego dokument sporządzony w języku obcym może zostać uznany za dowód pod warunkiem, że w aktach sprawy znajdować się będzie jego urzędowe tłumaczenie na język polski. Warto również podkreślić, że za dowód uznaje się treść oryginalnego dokumentu, a nie tłumaczenie, które służy jedynie do ustalenia jego treści¹⁶.

Kolejnym istotnym aspektem jest status języka polskiego, który po wejściu Polski do Unii Europejskiej stał się jednym z (wielu) języków urzędowych obowiązujących w Unii. Zgodnie z treścią art. 342 TFUE „system językowy instytucji Unii Europejskiej określa Rada stanowiąc jednomyślnie, w drodze rozporządzenia”.

---

¹² S. Babiarz, K. Aromiński, *Warunki formalne* [w:] *idem, Postępowanie sądownoadministracyjne w praktyce*, Warszawa 2015.

¹³ Zgodnie z treścią art. 69§2 k.p.a. w protokole przesłuchania osoby posługującej się językiem obcym należy umieścić tłumaczenie złożonego oświadczenia oraz wskazać dane osobowe tłumacza realizującego czynność. Protokół przesłuchania powinien posiadać podpis tego tłumacza.

¹⁴ A. Wróbel [w:] M. Jaśkowska, M. Wilbrandt-Gotowicz, A. Wróbel, *Komentarz aktualizowany do Kodeksu postępowania administracyjnego*, LEX/el. 2024, art. 63.

¹⁵ G. Łaszczycza, *Zasada języka...*

¹⁶ P. Przybysz [w:] *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, Warszawa 2021, dział I, rozdz. 2.

Założenie to jest gwarantem równouprawnienia dla języków urzędowych wszystkich państw członkowskich¹⁷. Obecnie w Unii Europejskiej obowiązują 24 języki urzędowe, a katalog ten poszerza się wraz z przystąpieniem do Unii nowego kraju – powodując, że język danego państwa staje się językiem urzędowym Unii.

Powyższe poza prawem do kontaktowania się z instytucjami Unii Europejskiej w jednym z języków urzędowych (oraz uzyskania odpowiedzi w tym języku) znajduje odzwierciedlenie w przepisach prawa unijnego, które stosowane jest w przypadku czynności realizowanych wobec obywateli państw trzecich (którzy nie są obywatelami Unii¹⁸).

Jedną z nich jest pojawiający się w trakcie kontroli granicznej obowiązek informowania obywatela państwa trzeciego o celu i procedurze szczegółowej kontroli drugiej linii. Informacja ta powinna zostać udzielona na piśmie w zrozumiałym języku. Ponadto zgodnie z treścią art. 8 ust. 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/399 z 9 marca 2016 r. w sprawie unijnego kodeksu zasad regulujących przepływ osób przez granice (kodeks graniczny Schengen, dalej: KGS): „Informacje te muszą być dostępne we wszystkich językach urzędowych Unii i w języku lub językach państwa lub państw graniczących z danym państwem członkowskim”¹⁹.

Z kolei w przypadku procedury wydania na granicy decyzji o odmowie wydania wizy treść art. 32 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 810/2009 z 13 lipca 2009 r. ustanawiającego Wspólnotowy Kodeks Wizowy (dalej: kodeks wizowy) wskazuje, że „o decyzji w sprawie odmowy oraz powodach odmowy powiadamia się osobę ubiegającą się o wizę przy użyciu standardowego formularza określonego w załączniku VI w języku państwa członkowskiego, które podjęło ostateczną decyzję w sprawie wniosku, i w innym języku urzędowym instytucji Unii”. Oznacza to, że w przypadku realizowania wymienionej procedury zgodnie z brzmieniem art. 32 ust. 2 kodeksu wizowego zainteresowany cudzoziemiec winien otrzymać standardowy formularz w dwóch wersjach językowych. W tym miejscu należy jednak dodać, że ten tryb nie znajduje zastosowania w przypadku procedury wydania decyzji o cofnięciu lub unieważnieniu wizy.

Kwestie dotyczące języka w postępowaniu, w których stroną jest cudzoziemiec, w polskim ustawodawstwie regulują także przepisy ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach²⁰. Zgodnie z treścią art. 7 u.c. organ prowadzący postępowanie w sprawach o wydanie cudzoziemcowi wizy, przedłużenie okresu ważności wydanej wizy lub okresu pobytu objętego tą wizą, udzielenie zezwolenia

---

¹⁷ R. Hauser, M. Szustkiewicz, *Język pomocniczy jako szczególny sposób komunikacji przy załatwianiu spraw przez organ gminy*, „Samorząd Terytorialny” 2019, nr 1–2, s. 24–35.

¹⁸ Zgodnie z art. 20 ust. 1 TFUE: „Obywatel Unii jest każda osoba mająca obywatelstwo Państwa Członkowskiego”.

¹⁹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/399 z 9 marca 2016 r. w sprawie unijnego kodeksu zasad regulujących przepływ osób przez granice (kodeks graniczny Schengen) (Dz. U. UE L 2016, nr 77, s. 1 ze zm.).

²⁰ Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz.U. 2023, poz. 519 ze zm.), dalej: u.c.

na pobyt czasowy, zezwolenia na pobyt stały lub zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej, zobowiązanie cudzoziemca do powrotu lub organ podejmujący czynności kontrolne wobec cudzoziemca poucza cudzoziemca pisemnie w języku dla niego zrozumiałym o zasadach i trybie postępowania oraz o przysługujących mu prawach i ciężących na nim obowiązkach

Dopełnieniem powyższego jest treść art. 8 ust. 1 u.c., zgodnie z którą wnioski w sprawach uregulowanych w ustawie sporządza się w języku polskim. Z kolei ust. 2 tegoż artykułu wskazuje, że dokumenty sporządzone w języku obcym, służące za dowód w postępowaniu prowadzonym na podstawie ustawy (o cudzoziemcach), składa się wraz z ich tłumaczeniem na język polski dokonany przez tłumacza przysięgłego (co nawiązuje do obowiązku wynikającego z wcześniej wspomnianego art. 64 § 2 k.p.a., który wymaga od strony postępowania uzupełnienia braków formalnych w przypadku przedstawienia dokumentacji w języku innym niż polski). Z kolei w protokole przesłuchania cudzoziemców w sprawach uregulowanych w ustawie należy podać imię i nazwisko tłumacza – obowiązek ten również koresponduje z wcześniej omawianymi przepisami k.p.a.

Zgodnie z poglądem wyrażonym w doktrynie przepis art. 327 u.c. obliguje organ prowadzący postępowanie w sprawie zobowiązania cudzoziemca do powrotu do zapewnienia cudzoziemcowi niewładającemu w wystarczającym stopniu językiem polskim możliwości korzystania z pomocy tłumacza. Ponadto organ wydający wyżej wymienioną decyzję zobowiązany jest do ustnego lub pisemnego tłumaczenia podstawy prawnej decyzji, rozstrzygnięcia oraz pouczenia, czy i w jakim trybie służy odwołanie od decyzji, w języku zrozumiałym dla cudzoziemca.

Warto zauważyć, że wyjaśnienie stronie postępowania w toku postępowania wyżej wymienionych elementów oraz przedstawienie w sposób zrozumiały zastosowanych norm prawnych w związku z występującym stanem faktycznym poza budowaniem zaufania do państwa i prawa pełni również funkcję edukacyjną, gdyż cudzoziemiec będzie wiedział, jakich zachowań unikać w przyszłości.

Język zrozumiały dla strony postępowania

Czynności administracyjne realizowane wobec cudzoziemców są zjawiskiem coraz częściej występującym z uwagi na zwiększające się zainteresowanie Polską jako krajem docelowym, a nie tranzytowym. Fakt, że stroną postępowania jest cudzoziemiec, nie zwalnia organu prowadzącego z przyjętych standardów i wszelkie czynności muszą być realizowane zgodnie z obowiązującymi przepisami. Jednym z nich jest uregulowany w art. 7 u.c. obowiązek informacyjny będący realizacją postanowień wynikających z treści art. 9 k.p.a. To konstytucyjny organów w zakresie udzielania informacji faktycznej i prawnej²¹.

---

²¹ M. Kumela-Romańska [w:] *Ustawa o cudzoziemcach. Komentarz*, LEX/el. 2022, art. 7.

Jak wskazano we wstępie opracowania, problematycznym elementem dla sprawnego przeprowadzenia postępowania może być język, w jakim porozumiewa się cudzoziemiec będący stroną postępowania na zasadach określonych w u.c. Co prawda językiem urzędowym jest język polski, jednak zgodnie z obowiązującymi przepisami język, w jakim powinny zostać przeprowadzone niektóre czynności służbowe (m.in. pouczenie strony o przysługujących prawach i obowiązkach wynikające z art. 7 ust. 1 u.c.), powinien być zrozumiały dla cudzoziemca.

Utrwalona linia orzecznicza wskazuje, że obowiązek pouczenia cudzoziemca nie nakłada na organ konieczności dokonywania pouczenia w języku ojczystym, a jedynie w języku zrozumiałym dla cudzoziemca, którym również może być język polski, o ile cudzoziemiec potrafi się nim porozumiewać w takim stopniu, że rozumie jego tekst²². Ponadto warto zauważyć, że przepisy prawa nakładają na organ prowadzący postępowanie obowiązek pouczenia strony, a nie doręczenia pouczenia. Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 25 sierpnia 2020 r. wskazał, że „obowiązek ten może zostać spełniony również przez wskazanie strony internetowej zawierającej różne wersje językowe pouczenia”²³. Warto wskazać, że zgodnie z art. 7 ust. 3 u.c. możliwość ta nie jest dostępna w przypadku postępowania w sprawie zobowiązania cudzoziemca do powrotu. Obowiązek tłumaczenia pouczeń na język zrozumiały dla cudzoziemca należy uznać za niezasadny z chwilą, gdy cudzoziemiec (strona postępowania) reprezentowany jest przez pełnomocnika posługującego się językiem polskim. Fakt ustanowienia pełnomocnictwa przenosi rolę „strony” postępowania na osobę reprezentującą stronę postępowania, która podejmuje wszystkie czynności²⁴.

---

²² Zob. wyrok NSA z dnia 1 października 2019 r., sygn. II OSK 574/19, LEX nr 2769039; wyrok NSA z dnia 25 sierpnia 2020 r., sygn. II OSK 3734/19, LEX nr 3157692.

²³ Wyrok NSA z dnia 25 sierpnia 2020 r., sygn. II OSK 3887/19, LEX nr 3157761.

²⁴ Wyrok NSA z dnia 16 kwietnia 2021 r., sygn. II OSK 3263/19, LEX nr 3289898: „Nie można zgodzić się także ze stwierdzeniem, że wezwanie (...) było wadliwe z tego powodu, że nie zostało sporządzone w języku zrozumiałym dla cudzoziemca. W postępowaniach prowadzonych na podstawie ustawy o cudzoziemcach zasada ogólna wynikająca z art. 9 k.p.a. została przez ustawodawcę uszczegółowiona. Zgodnie bowiem z art. 7 ust. 1 pkt 1 lit. c ustawy o cudzoziemcach organ prowadzący postępowanie w sprawach o udzielenie cudzoziemcowi zezwolenia na pobyt czasowy poucza pisemnie cudzoziemca w języku dla niego zrozumiałym o zasadach i trybie postępowania oraz o przysługujących mu prawach i ciążących na nim obowiązkach. Jak natomiast wynika z akt sprawy wezwania z 9 stycznia 2018 r. zawierało pouczenie – w języku polskim, że nieuzupełnienie wskazanego w wezwaniu braku formalnego spowoduje pozostawienie podania bez rozpoznania, stosownie do art. 64 § 2 k.p.a. Wezwanie to zostało skutecznie doręczona pełnomocnikowi cudzoziemca M.B. władającej językiem polskim. Niewątpliwie zatem obowiązek z art. 9 k.p.a. i art. 7 ust. 1 pkt 1 lit. c ustawy o cudzoziemcach został zrealizowany. Skoro zaś cudzoziemiec reprezentowany był przez pełnomocnika (nawet niebędącego tzw. pełnomocnikiem profesjonalnym), jemu powierzył prowadzenie sprawy administracyjnej, to nie zachodziła potrzeba, aby jeszcze dodatkowo pouczać cudzoziemca, pisemnie w języku dla niego zrozumiałym, o rygorze z art. 64 § 2 k.p.a. (por. wyrok NSA z 4 lutego 2020 r., sygn. akt II OSK 3294/19; CBOSA). To do pełnomocnika strony należało przekazanie wezwania mocodawcy oraz poinformowanie go o treści pisma i obowiązkach z niego wynikających”.

Kolejnym istotnym elementem postępowania jest środek dowodowy w postaci przesłuchania. Na wstępie należy zauważyć, że w przeciwieństwie do art. 8 ust. 2 u.c., gdzie tłumaczenie dokumentu sporządzonego w języku obcym, mającego stanowić dowód w sprawie, musi zostać sporządzone przez tłumacza przysięgłego, w przypadku tłumacza biorącego udział w przesłuchaniu cudzoziemca obowiązek ten nie znajduje zastosowania²⁵. Powyższe znajduje swoje potwierdzenie m.in. w wyroku NSA z dnia 30 listopada 2016 r. (sygn. II OSK 511/15). Osoba pełniąca rolę tłumacza powinna jednak posiadać odpowiednie kwalifikacje umożliwiające swobodne tłumaczenie przebiegu prowadzonych czynności²⁶.

Analizując tematykę związaną z językiem realizowanych czynności, należy zwrócić uwagę na wyrok WSA w Białymstoku z dnia 27 października 2022 r., w którym odniesiono się do braku tłumacza podczas czynności prowadzonych wobec cudzoziemców²⁷. W omawianej sprawie w trakcie realizowanych czynności pracownicy organu porozumiewali się z osobami zatrzymanymi za pomocą tzw. translatorów. Sąd uznał, że w przypadku tego typu kategorii postępowań (tj. w sprawie wydania postanowienia o opuszczeniu przez cudzoziemca terytorium Rzeczypospolitej Polskiej) taką formę komunikacji należy uznać za dopuszczalną.

Odnosząc się do wykorzystania translatora w postępowaniach, w których stroną jest cudzoziemiec, trafną argumentację przyjął Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 9 stycznia 2024 r., analizując sprawę małoletniego, wobec którego przeprowadzono postępowanie w sprawie wydania postanowienia o opuszczeniu terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w trakcie którego czynności realizowane były przy wykorzystaniu translatora²⁸. Jak zauważono, „co do zasady, przeprowadzenie postępowania w trybie uproszczonym daje podstawę do skrócenia i uproszczenia także procedury w zakresie komunikowania się z cudzoziemcem. Skoro celem wprowadzenia takiej procedury było uproszczenie postępowania, to – biorąc pod uwagę racjonalność ustawodawcy i cel, jakiemu miała służyć zmiana ustawy, należało przyjąć, że taka forma komunikacji nie narusza prawa, o ile nie budzi wątpliwości, że cudzoziemiec i porozumiewający się z nim funkcjonariusz wzajemnie się rozumieją”. Słusznie zauważono, że tego typu sytuacje wymagają przyjęcia środków umożliwiających sprawne przeprowadzenie postępowania uproszczonego, w przeciwnym razie standardowa praktyka zniweczyłaby jego sens i cel. To, co istotne, wyżej wymienione czynności powinny zostać należycie udokumentowane, tak aby nie było wątpliwości co do przebiegu przeprowadzonych czynności.

---

²⁵ M. Kumela-Romańska [w:] *Ustawa o cudzoziemcach. Komentarz*, LEX/el. 2022, art. 8.

²⁶ Wyrok WSA w Warszawie z dnia 4 sierpnia 2011 r., sygn. V SA/Wa 2839/10, LEX nr 1276743.

²⁷ Wyrok WSA w Białymstoku z dnia 27 października 2022 r., sygn. II SA/Bk 558/22, LEX nr 3434298.

²⁸ Wyrok NSA z dnia 9 stycznia 2024 r., sygn. II OSK 165/23, LEX nr 3671281.

Tak utrwalona linia orzecznicza przewiduje możliwość wykorzystania tłumacza w przypadku, gdy w danej chwili organ prowadzący postępowanie ma problem z pozyskaniem pomocy tłumacza posługującego się językiem zrozumiałym dla cudzoziemca. Warto zauważyć, że tego typu rozwiązanie pozwala zrealizować czynności służbowe, które z uwagi na brak tłumacza nie mogłyby zostać zrealizowane. Mając na uwadze wzrastającą liczbę cudzoziemców przebywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, należy rozważyć, czy tłumacz nie powinien zostać narzędziem pomocniczym, z którego można korzystać każdorazowo podczas postępowania, którego stroną jest cudzoziemiec (tam, gdzie ustawa nie wymaga tłumacza przysięgłego, lub w sytuacji, gdy czas oczekiwania na pomoc tłumacza jest wydłużony), pod warunkiem właściwego udokumentowania tłumaczenia w aktach sprawy. Zastosowanie tego typu rozwiązania pozwoliłoby na zachowania ciągłości realizowanych czynności i sprawne przeprowadzenie postępowania administracyjnego, w tym szczególnie istotnego dla zarządzania ruchami migracyjnymi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej postępowania w sprawie zobowiązania cudzoziemca do powrotu.

Podsumowanie

Przeprowadzona przez autorkę analiza obowiązujących przepisów prowadzi do wniosku, że tłumacz elektroniczny przy zachowaniu pewnych standardów może zostać zakwalifikowany jako narzędzie pomocnicze w postępowaniu, którego stroną jest cudzoziemiec.

Ideą rozwoju technologicznego jest znalezienie rozwiązań mających na celu usprawnienie pewnych procedur. W administracji publicznej coraz częściej możemy się spotkać z wykorzystaniem nowoczesnych technologii, które usprawniają ich funkcjonowanie. Nie ulega wątpliwości, że z biegiem czasu pojawi się coraz więcej rozwiązań, których zastosowanie może skrócić czas oraz poprawić jakość realizowanych czynności. Warto wskazać, że J. Zimmermann, omawiając e-administrację, zauważył, że „obowiązkiem administracji publicznej jest wykonywanie zadań publicznych, w zakresie swoich kompetencji, optymalnymi środkami dozwolonymi prawnie, dobierając najlepsze formy działania”²⁹.

Tym samym należy uznać, że tłumacz elektroniczny w postępowaniu, którego stroną jest cudzoziemiec (ze szczególnym uwzględnieniem postępowania w sprawie wydania decyzji o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu lub wydania postanowienia o opuszczeniu przez cudzoziemca terytorium Rzeczypospolitej Polskiej), powinien zostać uznany za narzędzie pomocnicze w zakresie komunikacji. Wykorzystanie tłumacza elektronicznego może mieć realne znaczenie w zakresie efektywności prowadzonego postępowania z uwagi na całodobową dostępność oraz możliwość zastosowania dowolnego języka. Miałoby to szczególnie znaczenie

---

²⁹ J. Zimmermann, *Alfabet prawa administracyjnego*, Warszawa 2022, s. 71.

w sytuacji, gdy czas oczekiwania na tłumacza w znacznym stopniu wydłużyłby realizowane czynności, co mogłoby doprowadzić do uniemożliwienia przeprowadzenia kompletnego postępowania.

Bibliografia

- Babiarz S., Aromiński K., *Postępowanie sądowoadministracyjne w praktyce*, Warszawa 2015.
Czarnecki P., *Ustawa o języku polskim. Komentarz*, Warszawa 2014.
Hauser R., Szustkiewicz M., *Język pomocniczy jako szczególny sposób komunikacji przy załatwianiu spraw przez organ gminy*, „Samorząd Terytorialny” 2019, nr 1–2.
Jaśkowska M., Wilbrandt-Gotowicz M., Wróbel A., *Komentarz aktualizowany do Kodeksu postępowania administracyjnego*, LEX/el. 2024.
Kumela-Romańska M., *Ustawa o cudzoziemcach. Komentarz*, LEX/el. 2022,
Łaszczyca G., *Acta sprawy w ogólnym postępowaniu administracyjnym*, Warszawa 2014.
Mostowik P., Żukowski W., *Ustawa o języku polskim. Komentarz*, Warszawa 2001.
Przybysz P., *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, Warszawa 2021.
Trzebiatowski M., *Zasada wykonywania czynności urzędowych w języku polskim*, „Przegląd Legislacyjny” 2011, nr 1.
Wiltos A., *Język polski jako język urzędowy Rzeczypospolitej Polskiej i Unii Europejskiej*, „Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego” 2014, nr 5.
Zimmermann J., *Alfabet prawa administracyjnego*, Warszawa 2022.

Streszczenie

Celem niniejszego opracowania jest określenie zasadności korzystania z tłumacza elektronicznego w toku postępowania administracyjnego, którego stroną jest cudzoziemiec. Wykorzystanie nowoczesnych rozwiązań może mieć pozytywny wpływ na czas trwania postępowania. Przy zachowaniu standardów tłumacz elektroniczny może zostać zakwalifikowany jako narzędzie pomocnicze. Ważne jednak, aby wykorzystanie tego rozwiązania zostało dokładnie udokumentowane w aktach sprawy.

Słowa kluczowe: postępowanie administracyjne, cudzoziemcy, zobowiązanie cudzoziemca do powrotu, tłumacz, tłumacz elektroniczny

LEGAL ASPECTS OF USING A TRANSLATOR IN ADMINISTRATIVE PROCEEDINGS INVOLVING A FOREIGNER

Summary

The aim of this study is to determine the appropriateness of using an electronic translator during administrative proceedings which part is foreigner. The use of modern solutions may have a positive influence for the duration of the proceeding. While maintaining standards, the translator can be classified as an auxiliary tool. The use of this solution should be thoroughly documented in the case files.

Keywords: administrative proceedings, foreigners, obligate foreigner to return, translator, electronic translator